

УДК 373.2.091.12-051:303.094.4 -027.542
DOI:<https://doi.org/10.54662/veresen.3.2026.07>

Олена Маланчук,
ORCID iD 0000-0001-8286-0140
методист кафедри теорії й методики
дошкільної та початкової освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001, м. Миколаїв, Україна
olena.malanchuk@moipro.mk.ua

РОЗВИТОК ГОТОВНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДІТЕЙ

У науково-методичній статті обґрунтовано актуальність модернізації системи професійного розвитку педагогів закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) в умовах сучасного соціокультурного простору та реалізації оновлених державних освітніх стандартів. Узагальнено сутність та структуру поняття «професійна готовність вихователя ЗДО». Окреслено методичні умови успішної взаємодії з початковою ланкою, а також вектори залучення батьківської спільноти до виховного процесу на засадах педагогіки партнерства. Обґрунтовано змістові механізми наскрізного виховання ідентичності дитини в контексті наступності ланок освіти, що забезпечують перехід від емоційно-образного сприйняття рідної культури в дошкільному віці до свідомого громадянського позиціонування першокласника через систему трьох інтегрованих векторів, спрямованих на подолання репродуктивного академізму в післядипломній освіті. Представлено практико-орієнтовані форми методичного супроводу вихователів (хакатони, воркшопи, кейс-моделювання) для підвищення їхньої професійної майстерності.

Ключові слова: громадянська ідентичність; заклад дошкільної освіти; методичний супровід; наступність ланок освіти; національна ідентичність; Нова українська школа; початкова освіта.

© Маланчук О. В., 2026

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Сучасний етап розвитку українського суспільства зумовлює необхідність переформатування та посилення виховного вектора в закладах освіти, що спрямовано на становлення ключових смисложиттєвих цінностей особистості. У контексті глобалізаційних процесів та сучасних викликів, перед якими постала Україна, формування національної та громадянської ідентичності дітей та молоді набуває статусу стратегічного завдання загальнодержавного значення. Базові орієнтири цього процесу

мають закладатися вже на ранніх етапах онтогенезу особистості – у дошкільному періоді, коли вихованці найбільш чутливі до емоційних впливів, соціокультурних зразків та первинного засвоєння соціальних норм.

Становлення дитини як громадянина й патріота своєї держави не може зводитися до певного вікового періоду чи діяльності одного закладу, оскільки розвиток національної ідентичності є безперервним процесом, що потребує узгодженого виховного впливу на всіх рівнях освіти. Забезпечення цілісності, наступності та перспективності педагогічних дій на міжланковому етапі є

однією з ключових умов формування стійкого ціннісного ядра особистості, її національної ідентичності.

Зазначена проблематика безпосередньо пов'язана з реалізацією ключових вимог, що відтворено у фундаментальних нормативно-правових документах України. Вона корелюється із засадами законів України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2024) та «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022). Наскрізний характер цього процесу концептуально закріплений у Державному стандарті початкової освіти (2025) (далі – ДСПО) та в Державному стандарті дошкільної освіти (2025) (далі – ДСДО), де оновлену архітектуру змісту цілеспрямовано орієнтовано на глибоку систематизацію освітніх напрямів і забезпечення безперервної наступності між суміжними ланками навчання.

Відповідно до Професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» в сучасного педагога має бути сформовано громадянську компетентність. Це передбачає «здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку» (Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти», 2021, с. 6). У процесі взаємодії з дітьми ця особистісна якість вихователя набуває прикладного значення: вона стає фундаментом для проєктування соціокультурного середовища групи. Оскільки дошкільники освоюють світ переважно через наслідування дорослого, свідомо державницька позиція педагога є першоосновою для плекання в них відповідних орієнтирів. Вочевидь ефективність трансляції цих цінностей малюкам та практична реалізація завдань їхнього патріотичного становлення безпосередньо залежать від готовності педагогів до органічного впровадження розвивального змісту в щоденне буття вихованців. Не менш важливою тут є спро-

можність освітян вибудовувати наскрізну професійну взаємодію з колегами з початкової школи, що гарантує наступність у формуванні громадянської ідентичності на етапі переходу дитини до першого класу. Супровід постійної методичної підтримки вихователів у цьому напрямі є актуальним завданням сучасної педагогічної науки та практики післядипломної освіти.

Окреслення нерозв'язаних питань, порушених у статті. Попри широке висвітлення наукових досліджень та практичних розробок (І. Д. Бех, А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, К. О. Крутий, О. Я. Савченко) у сфері патріотичного виховання в сучасному вимірі наступності залишається низка питань, що потребують глибшого методичного аналізу та структурування.

По-перше, тривалий час простежувався певний розрив у термінологічних та змістових підходах між дошкільною та початковою ланками. Якщо в ЗДО традиційно потужно реалізовувався етнографічний і краєзнавчий складники (ознайомлення з народними традиціями, культурою, побутом, природою рідного краю), то в початковій школі в рамках концепції НУШ акцент зміщується на розвиток громадянської компетентності (права та обов'язки, критичне мислення, навички командної взаємодії, екологічна відповідальність, медіагігієна). Актуальним залишається питання гармонізації цих підходів, де етнокультурна основа дошкільля стає органічним фундаментом для розгортання громадянської свідомості молодшого школяра.

По-друге, потребує уточнення сам механізм наступності виховних технологій. Вихователі володіють багатим інструментарієм ігрової та проєктної діяльності, проте є потреба вибудовувати спільні з початковою школою наскрізні змістові вектори. Важливо визначити, як досвід соціокультурної взаємодії та первинні уявлення про державність, що їх дитина набула в ЗДО, трансформуються в освітні результати першокласника без штучного форсування її розвитку чи, навпаки, дублювання змісту.

По-третє, постає потреба в оновлен-

ні форм методичної взаємодії між педагогами двох суміжних ланок освіти. Традиційні взаємовідвідування занять та взаємні звіти часто мають формальний характер. Для реального забезпечення наступності методична робота має перейти в площину спільного моделювання, де вихователі ЗДО та вчителі початкових класів діють як рівноправні архітектори єдиного виховного простору. У статті запропоновано розв'язання цієї проблеми через систему практико-орієнтованих методичних інтенсивів, хакатонів та воркшопів.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Теоретичні основи формування національної та громадянської ідентичності особистості закладено в працях провідних українських учених. Концептуальні засади патріотичного виховання, духовного розвитку дітей та формування громадянської свідомості ґрунтовно проаналізовано в науковій доробці І. Д. Беха, К. І. Чорної. Розкриваючи сутність цієї проблеми, дослідники наголошують, що традиційна система виховання часто страждає через відірваність від реальних життєвих потреб дитини та надмірну вербалізацію, коли патріотизм намагаються сформулювати суто через повчальні бесіди й трансляцію готових знань. Автори доводять, що ефективний процес становлення громадянина має базуватися на принципах культуровідповідності й особистісно орієнтованого підходу. Вони стверджують, що національна ідентичність не насаджувати ззовні; вона виростає з активного залучення вихованців до краєзнавчої, природоохоронної, художньо-естетичної та волонтерської діяльності, де кожна дитина відчуває себе суб'єктом суспільних відносин і вчиться діяти відповідально у своєму мікросоціумі (Бех І. Д., Чорна К. І., 2014, с. 12). Проблема, на яку вказують науковці, полягає в необхідності створення цілісного соціокультурного середовища, яке б спонукало дитину до самостійного вибору вчинків, що відповідають інтересам громади та держави. Усвідомлюємо, що успішне забезпечення наступності у формуванні громадянської ідентичності

на етапі переходу від дошкільної до початкової освіти можливе лише за умови відмови від репродуктивних методів навчання на користь діяльнісних виховних технологій.

Особливості особистісного розвитку дитини дошкільного віку, формування її базової культури та компетентнісного ставлення до соціуму висвітлено в працях Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір. Дослідники підкреслюють суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії дорослого й дитини в ЗДО, де вихователь є фасилітатором, який створює умови для самовираження та первинної соціалізації дошкільника. Обґрунтовуючи сутність цієї проблеми, вчені доводять неефективність репродуктивної моделі навчання для формування ключових компетентностей. На їхню думку, базові якості особистості (ініціативність, самостійність, відповідальність) формуються лише в умовах партнерства. Натомість штучне форсування розвитку дитини чи жорстка регламентація її дій нівелюють особистісний досвід виховання. Дослідники стверджують, що природна соціалізація на межі освітніх ланок має відбуватися через проживання життєвих ситуацій в ігровій та комунікативній діяльності, де педагог не диктує зразки поведінки, а стимулює рефлексію й емоційне ставлення дитини до довкілля (Піроженко Т. О., Ладивір С. О., 2020, с. 14). Появу кризових моментів дезадаптації першокласників зумовлює те, що вчитель не перехоплює закладену в дошкільлі роль фасилітатора, а повертається до авторитарного академізму. Відтак, на сучасному етапі завдання методичної служби полягає в рішучому відході від формальних, репродуктивних форм роботи (взаємовідвідувань, звітів) та переході до спільного проектування виховного простору.

Проблема наступності та перспективності між дошкільною та початковою ланками освіти має глибоку традицію в українській дидактиці, що висвітлено в працях О. Я. Савченко, Н. І. Мачинської. Розкриваючи сутність цієї проблеми у вимірі сучасних реформ, Н. І. Мачинська наголошує на

необхідності враховувати індивідуальний рівень розвитку дитини, з яким вона приходить до школи. Авторка обґрунтовує, що на сучасному етапі наступність чітко врегульовується основними положеннями Концепції Нової української школи (НУШ), реалізація яких передбачає органічне, природне продовження розвитку, виховання та навчання, започаткованих у дошкільному віці. Дослідниця стверджує, що складність розв'язання цієї проблеми, на чому свого часу наголошувала О. Я. Савченко, полягає в тому, що бракує єдиних підходів, через що коло наукових пошуків досі залишається недостатньо розкритим. Наступність у навчанні належить розглядати з найрізноманітніших позицій: і як нормативну функцію дидактики, і як закономірність розвитку педагогічного процесу, і як загальнодидактичний принцип (Мачинська Н. І., 2022, с. 11–12). Тож ефективне розв'язання цієї проблеми полягає в забезпеченні єдиної наскрізної лінії розвитку дитини, що потребує від методичної служби організації чітко спланованої взаємодії педагогів ЗДО та НУШ через практико-орієнтовані тренінги для забезпечення безкризового переходу вихованців до школи.

Проблема розвитку професійної компетентності педагогів в системі післядипломної освіти має глибоку теоретико-методологічну традицію в українській андрагогіці, її висвітлено в працях багатьох учених, зокрема Л. М. Олійник, М. П. Вовк, Ю. В. Грищенко, С. О. Соломаха, Л. Ю. Султанова, Н. О. Філіпчук (2020).

Окремо варто виділити науковий доробок Л. М. Олійник. Розкриваючи сутність цієї проблеми у вимірі сучасних реформ, учена наголошує на необхідності відходу від пасивних, репродуктивних форм навчання на користь створення інтерактивного методичного середовища. Авторка обґрунтовує, що на сучасному етапі підвищення фахової майстерності чітко врегульовується вимогами Професійного стандарту (2021), реалізація яких передбачає безперервний розвиток професійних компетентностей та подолання розриву між

наявним рівнем підготовки вихователя й новими державними запитами. Дослідниця стверджує, що складність розв'язання цієї проблеми полягає в потребі враховувати андрагогічні особливості навчання дорослих, оскільки фаховий розвиток педагога має спиратися на його власний практичний досвід і бути орієнтованим на негайну актуалізацію здобутих знань. Забезпечення неперервності освіти в міжкурсовий період має розглядатися через призму цифровізації та мережевої взаємодії, зокрема шляхом розбудови відкритих інформаційно-освітніх просторів та онлайн-спільнот (Олійник, Л. М., 2021, с. 44–48). Тож ефективне розв'язання проблеми розвитку професійної компетентності полягає в забезпеченні гнучкості системи післядипломної освіти, що потребує від методичної служби впровадження практично орієнтованих технологій навчання (квест-технологій, кейс-методів, проєктної діяльності) для стимулювання інноваційного потенціалу педагогів регіону.

Вагоме значення в контексті модернізації змісту післядипломної освіти має теоретичне переосмислення ключових категорій патріотичного становлення суб'єктів освітнього процесу в умовах воєнного стану. Питання формування української національної ідентичності педагогічних працівників у системі неперервної освіти ґрунтовно досліджено у праці О. О. Сокурєнко та О. О. Рибачук (2024). Авторки обґрунтували та запропонували дефініцію «українська національна ідентичність педагогічного працівника», під якою розуміють «усвідомлення своєї належності до української нації, володіння компетенцією за напрямками національно-патріотичного виховання та громадянської освіти, здатність утверджувати українську національну ідентичність серед здобувачів освіти» (Сокурєнко О. О., Рибачук О. А., 2024, с. 113). Дослідниці доводять, що усвідомлення самості є критично важливим чинником для збереження стабільності й психологічного благополуччя дітей, а сам педагог постає як культурний медіатор, що

допомагає зберігати та передавати національні цінності у складні часи. Означений підхід є методологічно цінним для нашого дослідження, оскільки готовність педагога ЗДО до виховання майбутнього першокласника безпосередньо залежить від рівня його власної національно-громадянської самосвідомості та здатності бути живим прикладом для дошкільників.

Формулювання мети і завдань статті.

Метою статті є теоретично обґрунтувати та методично схарактеризувати систему розвитку готовності вихователів закладів дошкільної освіти до формування національної та громадянської ідентичності дітей на засадах наступності між дошкільною та початковою ланками освіти.

Для реалізації поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. Розкрити сутність та структуру професійної готовності вихователя ЗДО (через її взаємопов'язані компоненти) до формування національної та громадянської ідентичності дошкільників.
2. Обґрунтувати та докладно схарактеризувати змістові механізми (інтегровані вектори) наскрізного виховання ідентичності дитини в контексті наступності між ЗДО та початковою ланкою загальної середньої освіти.
3. Методично обґрунтувати інноваційні, практико-орієнтовані форми методичного супроводу вихователів (хакатони, воркшопи, кейс-моделювання), що забезпечують розвиток складників їхньої готовності та підвищення професійної майстерності.
4. Визначити оптимальні методичні умови для створення єдиного соціокультурного виховного простору за участю ЗДО, початкової ланки загальної середньої освіти та батьківської спільноти.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням набутих наукових резуль-

татів. Професійна готовність вихователя ЗДО до формування національної та громадянської ідентичності дошкільників є одним із ключових пріоритетів сучасної педагогічної науки та практики. Осмислення цього поняття логічно розпочати з класичної спадщини, зокрема з концепції «рідного дитячого садка» С. Ф. Русової. Видатна діячка обґрунтувала, що процес здобуття знань та первинної суспільної взаємодії малюка має здійснюватися на засадах абсолютного дитиноцентризму – глибокої поваги до ментальності дитини, її індивідуальних запитів та природного прагнення до активності. На думку вченої, фахову підготовленість наставника доречно визначати вмінням одухотворити розвивальне середовище етнічним змістом, де вихованець емоційно проживає базові цінності через рідне слово, казку та гру (Русова С. Ф., 1997, с. 64). Це підтверджує, що майстерність сучасного педагога полягає не в механічній трансляції державницьких понять, а в умінні створити живий, суб'єкт-орієнтований простір, де соціокультурні навички стають природним підґрунтям повсякденного буття вихованця.

Для теоретичного обґрунтування внутрішньої структури цієї готовності проаналізовано фундаментальні здобутки вітчизняних дослідників, праці яких дають змогу чітко виокремити її ключові складники.

Перший вектор аналізу пов'язаний із *ціннісно-мотиваційною та когнітивною сферами педагога*. Так, у розвідках Т. І. Поніманської доведено, що ефективність виховного впливу безпосередньо залежить від уміння наставника трансформувати складні суспільно-політичні категорії в близький дитині емоційно-образний досвід (Поніманська Т. І., 2015, с. 264). Це вказує на те, що глибокі фахові знання вихователя про психологічні механізми сприйняття малюка є першоосновою для його свідомого засвоєння знань про соціум та державу. У дослідженнях Н. В. Лисенко обґрунтовано, що плекання національної самосвідомості має вибудовуватися на краєзнавчій основі, де автентичний простір

закладу освіти забезпечує м'яку громадянську самоідентифікацію особистості (Лисенко Н. В., 2019, с. 118). Означена теза доводить, що саме патріотична мотивація та внутрішні ціннісні орієнтири самого педагога є фундаментом для успішного розгортання етнопедагогічного виховання дітей.

Другий аспект стосується *технологічних умінь та діяльнісного інструментарію вихователя*. У розвідках А. В. Леоненка стверджується, що громадянська позиція виховання не формується пасивно, а ґрунтується суто в практично-ігровій діяльності, мікропроектах та ситуаціях вибору, які педагог вибудовує в щоденному бутті (Леоненко А. В., 2016, с. 78). Представлений підхід засвідчує, що сучасна готовність потребує від наставника досконалого опанування дієвих інструментів для ігрових симуляцій та моделювання реальних життєвих ситуацій.

Центральною фігурою освітнього й виховного процесу є дитина, а систему виховних дій спрямовано на її всебічний розвиток, потреби, інтереси й індивідуальні особливості. У цьому контексті особливого значення набувають гуманістичні ідеї В. О. Сухомлинського, який наголошував: «Дати дітям радість праці, радість успіху в навчанні, збудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності – це перша заповідь виховання» (Сухомлинський В. О., 1977, с. 118). Зазначена позиція ґрунтується на визнанні абсолютної цінності кожного дошкільника й стає основою сучасного дитиноцентризму, що передбачає гнучку перебудову всього освітнього процесу під його запити, можливості й індивідуальний темп розвитку.

Невіддільною частиною професійної готовності є також *комунікативно-рефлексивні вміння фахівця*. Згідно з концепцією Л. М. Карамушки, спроможність до побудови паритетних відносин та командної взаємодії є головним чинником створення безпечного соціокультурного простору організації (Карамушка Л. М., 2004, с. 311). З огляду на це, сучасний вихователь має не лише об'єктивно оцінювати власну діяль-

ність (рефлексувати), а й опанувати навички відкритої комунікації для спільного моделювання виховного простору з колегами та батьками. Важливим є і спосіб формування цієї готовності в системі післядипломної освіти. У працях М. А. Машовець аргументовано модернізацію навчання педагогічних кадрів через рішучий перехід від пасивних форм до інтерактивного колегіального моделювання (Машовець М. А., 2014, с. 167), що підтверджує доцільність відходу від репродуктивного академізму на користь практико-орієнтованих методичних форматів.

На основі аналізу й узагальнення зазначених наукових джерел сформульовано дефініцію професійної готовності вихователя ЗДО до формування національної та громадянської ідентичності дошкільників. Під цим феноменом розуміємо інтегративну особистісно-професійну якість педагога, що базується на принципах глибокого дитиноцентризму, який передбачає побудову освітнього процесу навколо інтересів, життєвого досвіду та неповторного потенціалу малюка, поваги до його прав, гідності й індивідуальних освітніх потреб. Ця якість характеризується розвиненістю системи патріотичних цінностей, фахових знань і технологічних умінь, необхідних для ефективного забезпечення безкризового переходу виховання в соціокультурний простір Нової української школи.

Ураховуючи окреслені наукові підходи, структуру цієї інтегративної якості, можемо представити через єдність чотирьох взаємопов'язаних компонентів:

- *Ціннісно-мотиваційний* – особистісна громадянська позиція педагога, внутрішня потреба в трансляції національних цінностей та мотивація до наскрізної взаємодії з початковою школою.
- *Когнітивний* – глибоке знання змісту оновлених освітніх напрямів ДСДО, орієнтація в концептуальних засадах НУШ та вікових закономірностях становлення ідентичності.

- *Діяльнісно-технологічний* – опанування інноваційних діяльнісних та ігрових освітніх технологій, здатність до спільного моделювання безпечного освітнього середовища.
- *Рефлексивний* – здатність об'єктивно оцінювати результативність власної педагогічної діяльності та вчасно коригувати траєкторію виховного впливу на засадах партнерства.

Успішна актуалізація цих компонентів на практиці задля формування національної та громадянської ідентичності виховання передбачає чітке структурування освітнього матеріалу на етапі його безкризового переходу від періоду дошкілля до молодшого шкільного віку та базується на принципі концентричного, спіралеподібного розширення змісту.

Основне завдання полягає в тому, щоб емоційно-ціннісний базис, сформований у межах освітніх напрямів оновленого ДСДО, став надійним фундаментом для усвідомленого, когнітивного й суспільно значущого сприйняття дійсності, передбаченого ДСПО.

Для досягнення такого результату розроблено три взаємодоповнювальні вектори, що забезпечують наскрізний зв'язок і послідовність між двома ланками освіти, крок за кроком розширюючи світогляд дитини (додаток 1).

Обґрунтуємо їх: перший, **просторово-соціальний вектор**, спрямовано на забезпечення плавного трансформаційного переходу від первинної соціалізації в межах мікросоціуму сім'ї та дитячого садка до активного й усвідомленого залучення до життя ширшої місцевої громади, як-от: школи, мікрорайону, села чи міста. Фундамент цього процесу закладають ще в дошкільні й формують через базові складники «Самоідентифікація» та «Взаємодія в соціумі», де вихованець опановує навички позиціонування власного «Я», визначення свого місця проживання, розуміння особистої ролі в щоденному спілкуванні з

однолітками та дорослими, а також виявляє жвавий інтерес до визначних пам'яток та простору рідного краю. Надалі ця перспектива розвитку логічно розгортається у предметному полі «Громадянської та історичної освітньої галузі» початкової школи, де дитина опановує навички впевненої орієнтації в соціально-історичному просторі, переходить до конструктивної взаємодії з місцевою спільнотою та суспільством загалом, спрямовуючи свої перші дії на підвищення спільного локального добробуту.

Другий, **соціокультурний державотворчий вектор**, орієнтований на глибинне виховання патріотичних почуттів та системне усвідомлення себе частиною українського народу. Його динаміка передбачає трансформаційний перехід від формування початкового емоційно-ціннісного ставлення до атрибутів державності до цілісного сприйняття себе громадянином України, який поділяє європейські та демократичні цінності. База закладу дошкільної освіти в цьому контексті спирається на інваріантний складник «Відповідальне громадянство», де педагог спрямовує роботу з дитиною на її розуміння значення державних символів, плекання інтересу до української культури, народних традицій та мови, з окремим акцентом на первинне опанування державної мови як ключового інструменту національної самобутності. У початковій школі цей набутий досвід трансформується у вищу якісну форму, що передбачає становлення ключової компетентності вільного володіння державною мовою та її активного вживання в усіх сферах повсякденного життя, а це стає міцною основою для формування української національної та громадянської ідентичності на засадах поваги до прав людини, законів та історичного минулого нашої держави.

Третій, **громадянсько-діяльнісний вектор**, є практико-орієнтованою лінією, що відповідає за дієвість сформованих ціннісних орієнтирів. Він покликаний здійснити трансформаційний перехід від першої ігрової взаємодії, дотримання простих загальноприйнятих правил та проявів ди-

тячої ініціативності до свідомої проєктної діяльності, волонтерства й командного пошуку рішень для суспільно значущих проблем. Фундамент дошкілля тут має закладатися через організацію спільної діяльності, де вихованці привчаються працювати чесно, без привласнення результатів праці інших, засвоюючи перші практичні елементи академічної доброчесності, а також опановують навички мирно розв'язувати конфліктні ситуації самостійно або за допомогою вихователя та дбайливо й ошадливо ставитися до спільних ресурсів. У початкових класах цей вектор наскрізно інтегровано в усі освітні галузі через розвиток таких ключових умінь, як: здатність виявляти ініціативу, діяти творчо, критично мислити, зважувати ризики та самостійно приймати рішення, що в підсумку має бути реалізовано в готовності здобувача освіти долучатися до проєктів на користь школи чи громади, діяти відповідально, доброчесно й ефективно співпрацювати в команді.

Завдяки такій наскрізній системі дитина приходить до закладу загальної середньої освіти з чіткими ціннісними орієнтирами. Вона готова бути активним суб'єктом освітнього простору НУШ, адже в ЗДО набула позитивний досвід громадянської взаємодії.

Оскільки концептуальні основи та психолого-педагогічні умови формування громадянської ідентичності дітей дошкільного віку засобами спілкування докладно обґрунтовано в розвідці «Формування громадянської ідентичності дітей дошкільного віку засобами спілкування» (Маланчук О. В., 2025), у фокусі цього дослідження перебуває саме технологічний аспект діяльності вихователя, розвиток готовно-

сті якого до роботи в контексті наступності передбачає активне застосування сучасних технологій навчання дорослих (андрагогіки). Ефективність координації зусиль вихователів ЗДО та вчителів початкової ланки суттєво зростає за умови відходу від репродуктивних форм методичної роботи на користь інтерактивних технологій, що стимулюють створення міжланкових професійних спільнот і творчих груп.

Організація командної роботи педагогів обох ланок дає змогу синхронізувати методичний інструментарій та забезпечити паритетний діалог, де теоретичні засади наступності трансформуються у практичні рішення.

Для подолання репродуктивного академізму в системі післядипломної освіти та стимулювання готовності педагогів до реалізації зазначених змістових механізмів, обґрунтовано та запропоновано до реалізації авторську систему практико-орієнтованого методичного супроводу. Динамічним втіленням андрагогічного підходу є залучення фахівців до колективного моделювання, що безпосередньо реалізується через таку форму методичної роботи, як професійна майстерня командного проєктування (за типом *професійного хакатону*), наприклад «ЗДО та НУШ – єдиний освітній простір». Цей формат є інноваційним майданчиком для інтенсивної командної творчості. Головна мета професійного хакатону полягає в акумуляції досвіду вихователів і вчителів для спільного проєктування, де за стислий проміжок часу учасники розробляють і презентують готові наскрізні освітні продукти, спрямовані на забезпечення безперервності розвитку дитини (табл. 1).

Табл. 1

**Технологічна карта професійного хакатону для педагогів
ЗДО та початкової школи**

Етап хакатону	Назва етапу	Зміст та завдання етапу	Час	Кінцевий продукт етапу
I.	Професійна взаємодія та згуртування	Створення змішаних мікрогруп (2 вихователі ЗДО + 2 вчителі початкових класів +	45 хв	Сформовано міжланкові мікрокоманди, визначено мету й назву майбутнього

		методист). Жеребкування та вибір проблемного завдання (наприклад: «Розроблення наскрізного проєкту до Дня Соборності для старшої групи та 1-го класу»)		проєкту
II.	Колективне моделювання та пошук ідей	Спільне обговорення ідей. Вихователі пропонують ігрові й емоційно-образні методи, вчителі – дослідницькі та діяльнісні інструменти НУШ. Узгодження наскрізних ліній розвитку дитини	60 хв	Графічна ментальна карта (інтелект-карта) наступності виховної взаємодії «ЗДО – школа»
III.	Проектування методичного комплексу	Безпосереднє оформлення проєкту: розроблення сценаріїв спільних квестів, підбір медіаматеріалів, формулювання інтегрованих завдань, визначення орієнтирів для відстеження динаміки дитячих досягнень	120 хв	Готовий до впровадження наскрізний виховний проєкт (у цифровому та паперовому форматах)
IV.	Презентаційна платформа	Лаконічне представлення розроблених проєктів перед колегами та координаційною радою. Обговорення можливостей масштабування напрацьованого досвіду на регіональному рівні	45 хв	Колегіальне схвалення і рекомендація матеріалів до практичного використання

Джерело: авторський варіант

Участь у хакатонах дає змогу педагогам обох ланок вийти на рівень глибокого взаєморозуміння, повністю нівелюючи штучні бар'єри у спілкуванні, що безпосередньо розвиває ціннісно-мотиваційний і когнітивний компоненти професійної готовності.

Наступною дієвою формою методичного супроводу педагогів є *практикуми з колегіального моделювання (професійні воркшопи)*, орієнтовані на безпосереднє практичне опанування інноваційних виховних технологій. Особливу увагу в контексті сучасної освіти приділено діяльнісним методам залучення дітей до соціокультурного та правового простору держави. У межах нашого дослідження обґрунтовано доцільність проведення воркшопу «Громадянський вимір дитинства: технології

наскрізного моделювання». Під час такої практичної взаємодії вихователі спільно з учителями удосконалюють навички проєктувати інтегровані заняття та виховні ситуації, де складні поняття громадянського суспільства адаптовано до вікових особливостей дітей старшого дошкільного віку та першокласників.

Зокрема в межах воркшопу передбачено спільне моделювання освітніх подорожей-квестів із використанням технологій сторітелінгу та ігрових симуляцій. Педагоги обох ланок спільно проєктують інтегровані кейс-ігри (наприклад, «Карта моєї громади» та «Подорож країною Прав та Обов'язків»). Учасники заходу мають можливість самостійно розробляти покрокові алгоритми, де ознайомлення дітей із державними символами, правилами без-

печної взаємодії в соціумі та первинними екологічними обов'язками громадянина органічно поєднано з логіко-математичним та мовленнєвим змістом НУШ. Результатом такої взаємодії стає формування вміння трансформувати абстрактні громадянські цінності в конкретні дитячі активності (командні проекти, соціокультурні акції, правила-інфографіки для групи чи класу). Це сприяє прищепленню в дітей поваги до законів мікросоціуму, відповідальності за спільний простір, усвідомлення своєї належності до українського народу й одночасно розвитку їхніх ключових життєвих компетентностей. Організація такої роботи суттєво збагачує діяльнісно-технологічний компонент готовності вихователя до наскрізного виховання ідентичності.

Не менш важливою формою роботи, що ефективно забезпечує розвиток рефлексивного й діяльнісного складників професійної майстерності через розв'язання складних практичних ситуацій професійного вибору, є *аналіз та моделювання проблемних соціокультурних ситуацій (метод кейс-моделювання)*. Педагогам запропоновано докладно проаналізувати реальну виховну проблему та спільно розробити дорожню карту дій.

- Ситуація для аналізу: під час підготовки до спільного міжланкового свята «Амбасадори миру» між учасниками виникає незгода щодо розподілу лідерських ролей у виховному квесті. Окремі вихованці намагаються монополізувати право бути капітанами, мотивуючи це тим, що вони «краще знають правила».
- Завдання для вихователів ЗДО та вчителів початкових класів: спільно розробити стратегію педагогічного супроводу, яка б не пригнічувала дитячу ініціативу, але вчила їх засад демократичного вибору, взаємоповаги й розуміння того, що кожен член команди є цінним для досягнення спільної мети.

У процесі командного моделювання фахівці спільно знаходять вихід: вони роз-

робляють алгоритм, де лідерство стає змінним на кожному етапі квесту. Для практичної реалізації цього рішення учасники взаємодії моделюють рефлексивне коло, підбирають психопідтримувальні притчі про розуміння цінності взаємодопомоги та ігри на згуртування колективу. Таке кейс-моделювання дає змогу вихователям і вчителям виробити спільні педагогічні вимоги, що упереджує виховні кризи під час переходу дитини до ЗЗСО та демонструє високий рівень сформованості рефлексії самих практиків.

Логічним продовженням та інструментом фіксації результатів живих інтерактивних форм взаємодії (хакатонів, воркшопів) є розбудова мережевих професійних спільнот. Створення відкритих цифрових платформ для оперативного обміну досвідом, методичними знахідками, сценаріями занять та дидактичними матеріалами забезпечує безперервну, системну методичну підтримку педагогів у міжкурсовий період. Це дає змогу акумулювати напрацьовані під час командних зустрічей кейси та наскрізні проекти в єдиному віртуальному просторі, перетворюючи його на динамічний майданчик посткурсового супроводу та професійного взаємонавчання вихователів ЗДО та вчителів початкової ланки на регіональному рівні.

Прикладом практичної реалізації таких інтерактивних форм андрагогічної підтримки та координації зусиль науковців і практиків Миколаївщини у 2026 році став сертифікований захід «Розвиток національної самосвідомості дітей дошкільного віку». Його науково-методичний супровід забезпечує кафедра теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОІППО (О. О. Сокуренько, Г. С. Лебідь, О. В. Маланчук). Метою підвищення кваліфікації визначено розвиток компетентностей фахівців щодо формування національної самоідентифікації дошкільників через упровадження фольклорної спадщини та сучасних технологій взаємодії з родинами. У березні 2026 року успішно проведено перше засідання в дистанційній формі, що

дало можливість учасникам оптимізувати методики залучення батьків до виховного процесу задля формування толерантності, патріотизму й етнічної самосвідомості дітей у ЗДО. Перспективний контур діяльності спільноти передбачає проведення у другому півріччі засідання на тему «Сучасні технології соціокультурної взаємодії ЗДО та сім'ї». На етапі завершення навчання слухачі презентуватимуть інноваційний командний освітній продукт – інтерактивний фотоальбом-квест «Джерела нашої сили», який стане наочним інструментом подолання академічного вербалізму в післядипломній освіті.

Утім, створення єдиного соціокультурного простору на засадах наступності буде неповним без активного залучення батьківської спільноти як повноправного суб'єкта освітнього процесу. Проведене дослідження уможливило визначити оптимальні методичні умови, за яких взаємодія системи «ЗДО – початкова школа – батьки» стає цілісним виховним середовищем:

- 1) забезпечення відкритості та транспарентності (інформаційної прозорості й зрозумілості) виховного процесу. Це реалізується через залучення сімей до наскрізних соціокультурних практик (спільні благодійні ярмарки, сімейні проекти вихідного дня, краєзнавчі подорожі), де транслуються національні цінності;
- 2) трансформація традиційних форм взаємодії з родинами в інтерактивні андрагогічні платформи. Традиційні батьківські збори замінюються тренінгами резильєнтності, родинними вітальнями та інтерактивними круглими столами, де вихователі, вчителі та батьки на паритетних засадах обговорюють психологічні аспекти готовності дитини до школи;
- 3) формування наскрізної виховної культури родини. Узгодження єдиних ціннісних орієнтирів та вимог у сімейному вихованні, що безпо-

середньо резонують із філософією оновленого ДСДО та концептуальними засадами Нової української школи, створюючи для дитини ситуацію психологічного комфорту й стабільності;

- 4) налагодження комунікації через спільні цифрові платформи. Створення регіональних мережових спільнот та інтерактивних онлайн-майданчиків для оперативного зв'язку педагогів і батьків. Завдяки цьому батьківська спільнота отримує постійний доступ до мікронавчання (коротких відеопорадників, чек-листів, цифрових кейсів), що дає змогу гнучко реагувати на запити родин та підтримувати безперервний інформаційний обмін у межах посткурсового супроводу;
- 5) Інтеграція соціокультурного потенціалу місцевої громади в освітнє середовище. Базується на розширенні простору виховної взаємодії поза межі закладу освіти чи родини через активне залучення місцевих музеїв, бібліотек, волонтерських і краєзнавчих осередків. Спільна участь у регіональних проєктах (зокрема, інтегрованих кейс-іграх на кшталт «Карта моєї громади») допомагає вихованцям та їхнім батькам відчувати себе дієвими учасниками суспільного життя, що закладає міцний практичний фундамент національно-громадянської ідентичності.

Практичне розгортання зазначених форм методичної роботи та родинного партнерства сприяє нівелюванню штучних бар'єрів між дошкільною та початковою освітою, забезпечуючи міцну основу для безперервного формування національно-громадянської ідентичності майбутніх першокласників.

Висновки та перспективи дослідження проблеми. У науково-методичній статті здійснено теоретичне обґрунтуван-

ня й надано методичну характеристику цілісної системи розвитку готовності вихователів закладів дошкільної освіти до формування національної та громадянської ідентичності дітей на засадах наступності. Результати дають змогу сформулювати спільні висновки відповідно до поставлених завдань.

По-перше, узагальнено сутність та структуру поняття «професійна готовність вихователя ЗДО» до окресленої діяльності, яку визначено як складне інтегральне утворення особистості. Доведено, що її ефективне функціонування успішно можна досягнути через взаємозв'язок мотиваційно-ціннісного (внутрішня позиція, патріотичні орієнтири), когнітивного (знання нормативно-правової бази, зокрема Державного стандарту дошкільної освіти, та сучасних методик) і діяльнісно-технологічного (вміння проєктувати наскрізні соціокультурні практики) компонентів.

По-друге, обґрунтовано змістові механізми (інтегровані вектори) наскрізного виховання ідентичності. Встановлено, що наступність між дошкільною та початковою ланками загальної середньої освіти ефективно реалізується через наскрізне планування освітніх напрямів та узгодження концептуальних засад оновленого стандарту дошкільної освіти й НУШ, що забезпечує безперервність соціокультурного розвитку дитини на етапі переходу до школи без штучних психологічних і дидактичних бар'єрів.

По-третє, методично обґрунтовано інноваційні, практико-орієнтовані форми методичного супроводу вихователів у міжкурсний та посткурсний періоди. З'ясовано, що відхід від пасивних лекційних занять на користь інтерактивних форматів (хакатонів, воркшопів, кейс-моделювання) стимулює розвиток усіх складників готов-

ності педагога, а акумуляція напрацьованих під час таких командних зустрічей кейсів у відкритих цифрових платформах трансформує віртуальний простір на динамічний майданчик посткурсного супроводу та професійного взаємонавчання вихователів і вчителів початкових класів.

По-четверте, визначено оптимальні методичні умови для створення єдиного соціокультурного виховного простору за участю ЗДО, початкової школи та батьків, серед яких: забезпечення відкритості й транспарентності виховного процесу через залучення родин до спільних практик; трансформація традиційної взаємодії з сім'ями в інтерактивні андрагогічні платформи (тренінги резильєнтності, родинні вітальні); формування наскрізної виховної культури родини, яка резонує з цінностями ДСДО та НУШ; налагодження оперативної комунікації через спільні цифрові мережеві спільноти (мікронавчання, чек-листи) та інтеграція соціокультурного потенціалу місцевої громади (музеїв, бібліотек, волонтерських осередків) через регіональні проєкти та інтегровані кейс-ігри. Практичне розгортання зазначених форм методичної роботи та родинного партнерства нівелює штучні бар'єри між дошкільною та початковою освітою, забезпечуючи міцну основу для безперервного формування національно-громадянської ідентичності майбутніх першокласників.

Водночас окреслена проблема є багатоаспектною і відкриває нові вектори для наукового пошуку. **Перспективами** досліджень у цьому напрямі є розроблення діагностичного інструментарію (критеріїв, показників і рівнів) для оцінювання динаміки розвитку ідентичності на етапі «ЗДО – початкова школа» та сформованості готовності педагогів до цієї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посіб. / Л. М. Карамушка. – Київ : Либідь, 2004. – 424 с.
2. Леоненко А. В. Формування громадянської компетентності майбутніх вихователів

- дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / А. В. Леоненко. – Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2016. – 234 с.
3. Лисенко Н. В. Етнопедagogіка дошкільного дитинства : навч. посіб. / Н. В. Лисенко. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2019. – 312 с.
4. Маланчук О. В. Формування громадянської ідентичності дітей дошкільного віку засобами спілкування / О. В. Маланчук // Вересень. – 2025. – № 4 (107). – С. 68–83. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2025.06>
5. Мачинська Н. І. Теоретико-практичні аспекти наступності дошкільної та початкової освіти через призму реалізації ідей Нової української школи / Н. І. Мачинська // Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. – Вип. 7. – С. 11–12.
6. Машовець М. А. Професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з батьками : монографія / М. А. Машовець. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 380 с.
7. Олійник Л. М. Підвищення професійних компетентностей вихователів закладів дошкільної освіти в умовах післядипломної освіти / Л. М. Олійник // Вересень. – 2021. – № 4 (91). – С. 43–54. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2021.05>
8. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. 3-тє вид., диференц. і доповн. / Т. І. Поніманська. – Київ : Академвидав, 2015. – 464 с.
9. Про затвердження Державного стандарту дошкільної освіти: [Електронний ресурс] // постанова Кабінету Міністрів України № 1557 від 26.11.2025 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text>
10. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: [Електронний ресурс] // постанова Кабінету Міністрів України № 1810 від 26.12.2025 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#Text>
11. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна, Ж. В. Петрович та ін. ; Ін-т проблем виховання НАПН України. – Київ : [б. в.], 2014. – 28 с.
12. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»: [Електронний ресурс] // Наказ Міністерства економіки України №755-21 від 19.10.2021 р. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
13. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини : монографія / [Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, Ю. О. Аксенова та ін.] ; за ред. Т. О. Піроженко. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. – 222 с.
14. Русова С. Ф. Вибрані педагогічні твори : у 2 кн. / За ред. О. В. Проскури. – Київ : Либідь, 1997. – Кн. 1. – 272 с.
15. Сокурєнко О. О., Рибачук О. А. Утвердження української національної ідентичності педагогічних працівників: ключові поняття / О. О. Сокурєнко, О. А. Рибачук // Вересень. – 2024. – № 1 (100). – С. 105–116. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2024.09>
16. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. – Київ : Радянська школа, 1977. – Т. 3. – 276 с.
17. Теорія і практика навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: монографія / за наук.ред. Л. Б. Лукянової / М. П. Вовк, Л. Ю. Султанова, Н. О. Філіпчук, С. О. Соломаха, Ю. В. Грищенко. – Київ : Талком, 2020. – 367 с.

DEVELOPING THE READINESS OF PRESCHOOL EDUCATORS TO FOSTER NATIONAL AND CIVIC IDENTITY IN CHILDREN

Malanchuk Olena,

*Methodologist at the Department of Theory and
Methodology of Preschool and Primary Education
Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute
4-a, Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine
olena.malanchuk@moippo.mk.ua*

This research article substantiates the need to modernise the professional development system for preschool educators within contemporary sociocultural environments and updated educational standards. It demonstrates that fostering a child's national and civic identity is a holistic, integrated process, relying directly on the principles of continuity between preschool and primary education. The essence of an educator's professional readiness is characterised as a complex, integrative construct structured around four interconnected components: value-motivational, cognitive, activity-technological, and reflective. The study's scientific novelty lies in substantiating the mechanisms of the holistic development of a child's identity across educational stages. This approach ensures a transition from an emotional perception of native culture in preschool age to a conscious civic stance in primary school through three integrated vectors: spatial-social, sociocultural-state-building, and civic-activity-based. Additionally, the study introduces innovative, practice-oriented forms of methodological support, such as professional workshops on team-based design, practical sessions on collegial modelling, and the analysis of problematic sociocultural situations, aimed at overcoming reproductive academicism in postgraduate education. The consolidation of efforts by preschool educators and primary school teachers to create a unified educational space minimises the adjustment barrier for children and ensures the continuous development of civic competence. Finally, the methodological conditions for successful interaction with primary schools are outlined, alongside parental involvement approaches based on partnership pedagogy.

Keywords: *civic identity; continuity of educational levels; methodological support; national identity; New Ukrainian School; preschool education institution; primary education.*

REFERENCES

1. Bekh, I. D., Chorna, K. I., Petrochko, Zh. V. & ta in. (2014). *Prohrama patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi* [Programme of patriotic education of children and school youth]. In-t problem vykhovannia NAPN Ukrainy. Kyiv (ukr).
2. Karamushka, L. M. (2004). *Psykhologhiia osvithnoho menedzhmentu* [Psychology of educational management]. Kyiv: Lybid (ukr).
3. Leonenko, A. V. (2016). *Formuvannia hromadianskoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnoho viku u vyshchykh navchalnykh zakladakh* [Formation of civic competence of future preschool teachers in higher educational institutions]. (Candidate's thesis). Zhytomyrskiy derzh. un-t im. Ivana Franka. Zhytomyr (ukr).
4. Lysenko, N. V. (2019). *Etnopedahohika doshkilnoho dytynstva* [Ethnopedagogy of preschool childhood]. Kyiv: Vydavnychi Dim «Slovo» (ukr).
5. Machynska, N. I. (2022). *Teoretyko-praktychni aspekty nastupnosti doshkilnoi ta pochatkovoї osvity cherez pryzmu realizatsii idei Novoi ukrainskoi shkoly* [Theoretical and practical aspects of the continuity of preschool and primary education through the prism of

implementing the ideas of the New Ukrainian School]. *Materialy zvitnykh naukovykh konferentsii fakultetu pedahohichnoi osvity*. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. Vyp. 7, 11–12 (ukr).

6. Malanchuk, O. V. (2025). Formuvannia hromadianskoi identychnosti ditei doshkilnoho viku zasobamy spilkuvannia [Formation of civic identity of preschool children by means of communication]. *Veresen*. № 4 (107), 68–83. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2025.06> (ukr).

7. Mashovets, M. A. (2014). *Profesiina pidhotovka maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv do roboty z batkamy* [Professional training of future preschool educators for working with parents]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury (ukr).

8. Oliinyk, L. M. (2021). Pidvyshchennia profesiinykh kompetentnosti vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity v umovakh pisladyplomnoi osvity [Improving the professional competence of preschool educators in conditions of postgraduate education]. *Veresen*, 4 (91), 43–54. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2021.05> (ukr).

9. On approval of the State Standard of Preschool Education: [Electronic resource] // Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1557 of 11/26/2025. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text> (ukr).

10. On approval of the State Standard of Primary Education: [Electronic resource] // Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1810 of 12/26/2025. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#Text> (ukr).

11. Pirozhenko, T. O., Ladyvir, S. O., Akseniova, Yu. O. & ta in. (2020). *Rehuliuuucha diia tsinnisnykh oriientsii u zhytti dytyny* [Regulating effect of value orientations in a child's life]. (Ed. T. O. Pirozhenko). Kyiv: Vydavnychi Dim «Slovo» (ukr).

12. Ponimanska, T. I. (2015). *Doshkilna pedahohika* [Preschool pedagogy]. Kyiv: Akademvydav (ukr).

13. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity» [On approval of the professional standard «Preschool Educator»]: [electronic resource] // Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy №755-21 vid 19.10.2021 r. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (ukr).

14. Rusova, S. F. (1997). *Vybrani pedahohichni tvory* [Selected pedagogical works]: u 2 kn. (Ed. O. V. Proskury). Kyiv: Lybid. Kn. 1 (ukr).

15. Sokurenko, O. O., & Rybachuk, O. A. (2024). Utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi identychnosti pedahohichnykh pratsivnykiv: kliuchovi poniattia [Strengthening the Ukrainian national identity of teachers: key concepts]. *Veresen*, 1 (100), 105–116. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2024.09> (ukr).

16. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Sertse viddaiu ditiam. Vybrani tvory* [I give my heart to children. Selected works]: v 5 t. Kyiv: Radianska shkola. T. 3 (ukr).

17. Vovk, M. P., Sultanova, L. Yu., Filipchuk, N. O., Solomakha, S. O. & Hryshchenko, Yu. V. *Teoriia i praktyka navchannia doroslykh v umovakh formalnoi i neformalnoi osvity* [Theory and practice of adult education in conditions of formal and non-formal education]. (Ed. L. B. Lukianova). Kyiv: Talkom (ukr).

Стаття надійшла до редакції 14.07.2026

Прийнято до друку 30.09.2026

**Інтегровані вектори наскрізного виховання громадянської ідентичності
дітей у системі «ЗДО – початкова освіта»**

Джерело складено самостійно